

Przemoc w rodzinie wobec dzieci

Przemoc w rodzinie, w tym także wobec dzieci jest poważnym problemem w każdym współczesnym społeczeństwie. Jest zamierzonym i wykorzystującym przewagę sił działaniem przeciw członkowi rodziny. Powoduje cierpienie i szkody oraz narusza godność i podstawowe prawa¹. Ofiary przemocy często wierzą w stereotyp, że to prywatny problem lub nie wiedzą gdzie szukać pomocy.

Mieszkańcy Powiatu Rzeszowskiego, którzy doświadczają jakiegokolwiek rodzaju przemocy mogą uzyskać bezpłatną pomoc w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie – Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Górnem. Ośrodek oferuje konsultacje z pracownikiem socjalnym, specjalistą pracy z rodziną, psychologiem oraz prawnikiem.

Przemoc w rodzinie dotykająca dzieci jest szczególnie trudna do wykrycia z powodu zachowywania tajemnicy przez osoby dorosłe jak i same dzieci. Małoletnie ofiary często nie ujawniają tego co się dzieje z powodu wstydu, lęku przed karą jaka ich może spotkać albo niewiedzą jak i gdzie szukać pomocy². Bycie ofiarą przemocy w dzieciństwie jest ogromnym zagrożeniem dla ogólnego rozwoju człowieka i stwarza wiele trudności w późniejszym życiu. Przemoc to zawsze wydarzenie traumatyczne i zniekształcające psychikę. Negatywnie oddziałuje na proces kształtowania się osobowości dziecka. Wpływa na tworzenie się wzorców relacji międzyludzkich, na sposób spostrzegania i rozumienia otaczającego świata. Dziecko dorastające w rodzinie przemocowej nie jest prawidłowo przygotowane do dorosłego życia. Jego problemy mogą ujawnić się w sferach psychicznego i społecznego funkcjonowania. Dziecko będące ofiarą przemocy w późniejszym życiu może stosować przemoc jako metodę obrony, sposób na rozwiązanie konfliktów lub jako podstawę tworzenia relacji z innymi ludźmi³.

Mówiąc o przeciwdziałaniu zjawisku przemocy wobec dzieci na początku trzeba uświadomić sobie jakie formy może przybierać. Brak podstawowej wiedzy na temat tego zjawiska sprzyja utrzymywaniu się, a nawet rozpowszechnianiu przemocy domowej w społeczeństwie. Często

¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie>

² „Przemoc wobec dzieci w rodzinie” Niezbędnik Nauczyciela, Warszawa, 2013, s. 13 - 30

³ Przemoc wobec dzieci w rodzinie” Niezbędnik Nauczyciela, Warszawa, 2013, s. 40 - 41

właśnie niewiedza oraz powtarzane stereotypy powodują, że sprawcy czują się bezkarni, ofiary bezradne, a świadkowie nie identyfikują pewnych zachowań jako przejawów przemocy⁴.

Wśród form przemocy wobec dzieci najczęściej wyróżniamy:

- Przemoc fizyczną
- Przemoc psychiczną
- Przemoc seksualną
- Zaniedbanie

Organizacja Narodów Zjednoczonych wskazuje, że przemoc fizyczna wobec dziecka to celowe użycie siły fizycznej, której efektem jest lub może być zagrożenie dla zdrowia, życia oraz rozwoju i godności dziecka.

Do przemocy fizycznej zalicza się również stosowanie kar cielesnych⁵. Przemoc fizyczna może posiadać dwie formy:

- Czynną – wszystkie formy bicia, rany cięte i klute, poparzenia, duszenie, topienie, trucie, usiłowanie lub dokonanie zabójstwa
- Bierną – wymuszenia, ograniczenie swobody ruchów, niezaspokajanie potrzeb fizjologicznych, odmawianie niezbędnej pomocy medycznej⁶

Przemoc seksualna to zmuszanie drugiej osoby do czynności seksualnych bez jej zgody. Czynności o charakterze przemocy seksualnej wobec dzieci mogą przybierać różne formy np. obcowanie płciowe, dotykanie intymnych części ciała dziecka lub doprowadzenie, by dziecko dotykało dorosłego, wkładanie przedmiotów lub części ciała w intymne miejsca. Formą przemocy seksualnej może być również pornografia dziecięca i handel ludźmi. Często sprawcy przemocy seksualnej dokonują naruszenia sfery seksualnej dziecka pod pretekstem neutralnego zachowania np. zabawy, okazania uczuć czy ochrony⁷.

Przemoc psychiczna, czy też emocjonalna to bardziej ukryta forma przemocy. Występuje bardzo często jest jednak trudną do zaobserwowania. Można ją zdefiniować jako negatywne, werbalne zachowanie rodzica, czy rodziców w stosunku do dziecka poniżające jego godność i powodujące

⁴ M. Ciesielska „Rodzaje, formy i cykl przemocy w rodzinie” Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy, 12(3)/2014, s. 15

⁵ J. Włodarczyk „Przemoc wobec dzieci. Dzieci się liczą. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce” Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, 2017, s.193-194

⁶ „Przemoc wobec dzieci w rodzinie” Niezbędnik Nauczyciela, Warszawa 2013, s.24

⁷ Przemoc seksualna wobec dzieci. Informator dla rodziców i nauczycieli, s. 3-5

upokorzenie emocjonalne. Przemoc psychiczna rodzica wobec dziecka może przejawiać się jako m.in.: wyzywanie, oczernianie, wyszydzanie, krzyki, zastraszanie, groźby, krytykowanie⁸.

Zaniedbanie, czyli brak obowiązkowej opieki ze strony bliskich najczęściej dotyka właśnie dzieci, ale także osoby starsze i niepełnosprawne. Zaniedbanie fizyczne przejawia się jako niedostarczenie dziecku podstawowych środków potrzebnych do rozwoju. Jest to pozbawienie dziecka pożywienia, ubrania, potrzebnej opieki lekarskiej, zaniedbanie higieny dziecka oraz pozostawianie dziecka pod niewłaściwą opieką lub całkowicie bez opieki, co powoduje narażenie go na niebezpieczeństwo⁹. Zaniedbanie emocjonalne dotyczy niezaspokajania potrzeb dziecka takich jak poczucie bycia kochanym i szanowanym, poczucia bezpieczeństwa i troski, a także ignorowanie dziecka oraz brak zainteresowania jego problemami i uczuciami. Zaniedbanie edukacyjne przejawia się poprzez niedopełnienie obowiązku szkolnego dziecka przez rodziców, przyzwolenie na wagarowanie, niezapewnienie podstawowych pomocy edukacyjnych i warunków do nauki. Z zaniedbaniem wychowawczym dziecka mamy do czynienia, gdy rodzic nie dba o rozwój społeczny. Może wyrażać się poprzez przyzwolenie na branie używek, bicie innych, kradzieże czy dewastowanie miejsc publicznych¹⁰.

Dziecko jako zależne od dorosłych nie jest w stanie samo obronić się przed przemocą, która może przejawiać się w różny sposób. Dlatego ważne jest by nie pozostawiać dziecka samego i reagować, gdy dzieje się mu krzywda.

Publikacja z cyklu artykułów edukacyjno-profilaktycznych powstałych w ramach Programu Ochrony
„WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE” Edycja 2018 pt.: *Od przedszkola do seniora- projekt łączący pokolenia*” współfinansowanego
przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Powiat Rzeszowski

Joanna Kiszka – psycholog
Ośrodka Interwencji
Kryzysowej w Górnicy

⁸ S. Cudak „Przemoc psychiczna wobec dziecka jako forma dysfunkcji emocjonalnej w rodzinie, *Pedagogika Rodziny* 1/2, 2011, s.66-69

⁹ M. Ciesielska „Rodzaje, formy i cykl przemocy w rodzinie” *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*, 12(3)/2014, s. 12

¹⁰ „Przemoc wobec dzieci w rodzinie” *Niezbędnik Nauczyciela*, Warszawa 2013, s.28-29